

KÖZLEMÉNYEK

Az Archeometriai Műhely szerkesztőbizottságának új tagjai / New members of the editorial Board

Bár magunk sem hisszük el igazán, az Archeometriai Műhely 2012-ben kilencedik évfolyamát indítja útjára. Az eltelt időben állandó és igen aktív szerkesztőbizottsággal volt szerencsém együttműködni. A tagokat annak idején úgy kértük fel, hogy reprezentálják az archeometria hazai kutatócentrumait, különös tekintettel a képzésre és a múzeumi háttérre.

A legkorábbi AM számok idején is felmerült a szerkesztőbizottság bővítésének kérdése, elsősorban Zöldföldi Judit személyében olyan szakemberrel, aki a folyóirat nemzetközi elismertségében és a kutatás fő vonalába történő integrációban tud lényegesen segíteni. A 2012. év eleji szerkesztőbizottsági ülésen Judit hivatalosan is az AM szerkesztőbizottság tagja lett.

A szerkesztőbizottság személyi összetételében további változásokra is sor került. Svingor Éva és Járó Márta nyugdíjba vonulásuk miatt lemondtak az aktív szerkesztőbizottsági tagságról és maguk helyett javasolták Molnár Mihályt (ATOMKI) illetve Lencz Balázst (MNM Restaurátor Főosztály). Svingor Éva és Járó Márta a szerkesztőbizottság alapító tagjaiként a továbbiakban is segítik munkánkat.

Az alábbiakban bemutatjuk a szerkesztőbizottság új tagjait.

T. Biró Katalin

Magyar Nemzeti Múzeum

Zöldföldi Judit

Zöldföldi Judit (a szakmában Zöldiként is széles körben ismert) évtizednél is hosszabb ideje foglalkozik archeometriával. Az egyetemet eredetileg az ELTE-n kezdte geológus szakon 1991-ben, de 1995-ben váltott, és a Tübingeni Egyetemen folytatta a tanulmányait, szintén geológusként. A geokémia, az anyagvizsgálat iránt már korán kialakult érdeklődése, a 2. helyezést elért TDK-munkájában (1995) a Vasasi külfejtés telérközeteit vizsgálta, míg a diplomamunkájában (1998) keleti-alpi magmás telérközetekeket vizsgált. Még a végzés évében fogadta el Muharrem Satir professzor ajánlatát, és csatlakozott doktoranduszként a néhai Manfred Korfmann professzor által vezetett trójai ásátás anyagán dolgozó azon kevesekhez, akiknek módjában állt anyagvizsgálatokat végezni a féltve őrzött régészeti anyagon. A feladata a korábban még senki által nem vizsgált trójai márványok származásának tisztázása volt.

Judit a maga alaposágával kezdett a munkának: bejárta és begyűjtötte az Anatóliai-félsziget jelentős részének márványait, olyan területekről is, amelyeket korábban régészeti jelentőségüknek egyáltalán nem tartottak. A vizsgálatai már a kezdetektől multidiszciplináris jellegűek voltak, a klasszikus stabilizotópos eljárásokat bővítette katódlumineszcenciás elemzésekkel, új irányt szabott a vékonycsiszolati szemcseelemzéseknek, a stronciumizotóp-vizsgálatokat nagyon széles körre kiterjesztette.

A trójai kutatási projektje mellett a Tübingeni Egyetem Kutatótámogatási Részlegében tevékenykedett, emellett a Baden-Württembergi Tartományi Műemlékvédelmi Hivatal Restaurálási Osztályán volt kutatói állásban Esslingenben.

Mindeközben több sikeres pályázatot kezdeményezett a tübingeni kollégák és a magyar archeometrikusok együttműködésével (DAAD-MÖB finanszírozásával), eleinte elsősorban pannóniai (római) kőzetanyag-vizsgálatok területén, később a bükki kerámiákkal kapcsolatban.

Tovább kutakodott az Égei-medencében, mintákat gyűjtött be sok addig elhanyagolt márványlelőhelyről, sokszor saját költségén. Az eredményeit, vizsgálati stratégiáját döntési fába rendezve koncepciót alakított ki a mediterrán márványok eredetvizsgálatára. Erre több szakmabeli felfigyelt, Judit nemzetközi elismertsége is kezdett kialakulni. 2003 óta aktív ASMOSIA tag, 2009-ben Tarragonában fiatal kutatói kitüntetést kapott az indiai félsziget márványainak kutatásáért és egy pakisztáni ásátásról származó római kori márványfej eredetmeghatározását bemutató anyagáért.

Az új technológiák alkalmazása mindig is érdekelte, a prompt gamma analízissel (PGAA) is elkezdett érdemben foglalkozni a KFKI-s kollégákkal együtt működésben. Egyik sikeres projektje különféle lapis lazuliból és egyéb

drágakövekből készült műtárgyak eredet-meghatározása volt, meghatározva ezzel pl. a lapis-vizsgálatok új irányát (EU FP6 ill. FP7 és Charisma pályázatok keretében).

Az időközben egyre nagyobb mennyiségben rendelkezésre álló saját és társkutatók által átadott márvány-anyagvizsgálati eredményeket elemezve kimutatta, hogy az egyes szabványosnak tartott eljárásokat sokszor kissé eltérően alkalmazzák, továbbá rámutatott, hogy még bizonyos klasszikus márványok esetében is gyakori, hogy fontos vizsgálati eredmények hiányoznak. 2004-ben szerzőtársaival egy márvány-adatbázis koncepcióját vázolta fel, amelyet 2007-re sikerült is kezdeti formájában kialakítani. Ebben integrálja a közzétani, régészeti és restaurátori szempontú adatgyűjtést és adatintegrációt. Az elképzelés a szakértők körében méltán népszerűvé vált. A 2008-tól már internet alapon működő adatbázis és elemzőrendszer a rendkívül találó MissMarble nevet kapta. Mára az adatbázis sok ezer nyersanyag és régészeti minta adatát tartalmazza. Az adatrendszer használatát javasolta hamisítványok felderítésére is, maga is számos ilyen projektet vitt végig.

A 2000-es évek második felétől a kerámia iránt is érdeklődni kezdett, itt is a MissMarble-nál már látott rendszerező megközelítést alkalmazta.

A fenti szerteágazó tevékenységét és az időközben cseperedő családját végre egy időre háttérbe szorítva megírta a 5000 years marble history in Troia and the Troad című összefoglaló munkáját, és ezzel 2011-ben a Tübingeni Egyetemen ledoktorált.

A múlt év második felétől a Stuttgarti Egyetem Anyagvizsgáló Intézetének műemlékvédelmi projektekkal foglalkozó munkacsoportjában dolgozik posztdoktori kutatóként.

Az Archeometriai Műhely szerkesztőbizottsága régen érlelődő döntésével nagy szeretettel választotta tagjai közé Juditot, aki szakmai és nyelvtudásával, széles nemzetközi kapcsolatrendszerével és fejlett kritikai érzékével a szerkesztőbizottságnak minden bizonnyal igen hasznos tagja lesz.

Székelly Balázs

ELTE Geofizikai és Űrtudományi Tanszék

Molnár Mihály

Molnár Mihály 1997-ben szerzett fizika-kémia szakos tanári diplomát a Kossuth Lajos Tudományegyetemen.

Szakdolgozatát Hertelendi Ede vezetésével készítette az MTA Atommagkutató Intézet (ATOMKI) Környezetanalitikai Laboratóriumában „A Mezőkövesd-Mocsolyás mellett feltárt kőkori település korának és élettartamának meghatározása radiokarbon módszerrel” címmel. Ugyanebben az évben PhD hallgatóként csatlakozott a csoporthoz, a fokozatot 2003-ban szerezte meg. 2004-től az ATOMKI tudományos munkatársa, 2009-től főmunkatársa. 2010 – 2011 között az ATOMKI Környezet- és Földtudományi Osztályának és a Hertelendi Ede Környezetanalitikai Labor vezetője, 2011-től vezető helyettese. Tagja az MTA Köztestületének, a Magyar Kémikusok Egyesületének, az MTA Régészeti Bizottságának, az Eötvös Loránd Fizikai Társulatnak és az MTA Radiokémiai Munkabizottságának.

Már diplomamunkásként megismerkedett a radiokarbon kormeghatározás elvi alapjaival és az akkor ehhez rendelkezésre álló technikákkal.

A módszer elkötelezett híveként tudományos munkássága elsősorban a radiokarbon kínálta lehetőségek kutatására és ezek kiaknázását célzó módszerfejlesztésekre irányul.

Célul tűzte ki az AMS (Accelerator Mass Spectroscopy: gyorsítós tömeg-spektrometria) technika meghonosítását Magyarországon, ami lehetővé teszi néhány mg tömegű minták radiokarbon tartalmának gyors és pontos meghatározását. Ennek érdekében 2008-ban Fulbright kutatói ösztöndíjjal az Arizonai Egyetem AMS Laboratóriumában 3 hónapot, majd 2010-2011 során 15 hónapot Svájcban töltött, ahol az ETHZ AMS Laboratórium munkatársaival közösen dolgozott egy AMS berendezés fejlesztésén, építésén. A munka eredményeként 2011 ősztől üzemel egy EnviroMicadas nevű AMS berendezés Debrecenben a Hertelendi Ede Környezetanalitikai Laboratóriumában. A módszerfejlesztés mellett jelentős szerepet vállalt régészeti, vegetációtörténeti, paleoklíma és környezetvédelmi kutatásokban. Tudományos tevékenységét 2009-ben az MTA Fiatalkutatói Díjjal, a Magyar Nukleáris Társaság Fermi Fiatalkutatói Díjjal ismerte el. Eddig 98 közleménye jelent meg, ebből 34 referált folyóiratokban (Részletesen lásd: <http://w3.atomki.hu/p2/authors/aut04552.htm#Tabla>).

2000-től rendszeresen vezet laborgyakorlatokat és tart előadásokat a DE Környezettudományi Tanszékén, 2002-től meghívott előadóként az ELTE Természetföldrajzi Tanszékén. Irányítása alatt számos TDK és szakdolgozat, diplomamunka készült. 2010-től a Doktori Iskola tagja, PhD kurzusokat tart és két PhD hallgató témavezetője.

Svingor Éva

MTA ATOMKI

Lencz Balázs

Lencz Balázs fém- és lakktárgy restaurátor, a Magyar Nemzeti Múzeum Műtárgyvédelmi Osztályának főosztályvezető-helyettese, a Magyar Képzőművészeti Egyetemen végezte tanulmányait, fém-ötvös szakon. Ugyanitt védte meg DLA disszertációját a japán lakktárgyak készítése technikai vizsgálatából, és készítette el mestermunkáját. Már egyetemista korában érdeklődött a japán lakktárgyak után, folyamatosan képezte magát a témakörben, majd Japánban vett részt ösztöndíjasként tanfolyamokon. Később, mint tanár, gyakorlatvezető ő maga oktatta az *urusi* technikával készült műtárgyak konzerválását több külföldön megrendezésre került továbbképzésen.

Egykori alma materében is tanít, a tárgyrestaurátorok fémkonzerválási gyakorlatait vezeti.

A Nemzetközi Múzeumi Tanács Konzerválási Bizottsága (ICOM-CC) Fém Munkacsoportjának tagja és egyben összekötője Magyarországon. Rendszeresen tájékoztatja kollégáit a külföldi konferenciákon, megbeszéléseken elhangzottakról, illetve a Fém Munkacsoportot a hazánkban folyó fémrestaurálási munkákról.

Az évente a Magyar Nemzeti Múzeumban megrendezésre kerülő nemzetközi restaurátor konferenciák szervezésében, lebonyolításában tevékenyen részt vesz.

Mint az ország legnagyobb múzeuma Műtárgyvédelmi Osztályának egyik vezetője, az egyetem oktatója, nemzetközi kapcsolattartó és konferenciaszervező nem csak a külföldön, hanem az idehaza folyó konzerválási munkálatokra is rálátással bír.

Az Archeometriai Műhely internetes folyóirat szerkesztőbizottsági tagjaként kamatoztathatja mind külföldi mind pedig a hazai ismereteit, kapcsolatait annak érdekében, hogy egyre több kiemelkedő restauratori munkáról, készítése technikai elemzésről, műtárgyvizsgálati eredményről jelenjen meg publikáció a folyóiratban.

Járó Márta

Magyar Nemzeti Múzeum

